

SOS taurons

No és cap avís per a banyistes, sinó per als peixos: en realitat, els humans hem esdevingut una autèntica amenaça per als taurons. Els conduïm a la desaparició. Si ets un tauró, val més que no vinguis a la Mediterrània, ni aquest estiu ni mai: per a tu, és la mar més perillosa del món.

Necessiten urgentment un director de cinema, un guionista compassiu, algú que els ajudi a netejar la mala premsa, la terrible premsa que tenen entre nosaltres. La missió, encara que ho sembli, no és impossible. Ja n'hi ha precedents. Ja hem assistit, de fet, a alguns espectaculars capgiraments d'imatge. Dels lleons, òbviament. I dels llops. I etcètera. Fins i tot quan alguns animals ja tenien clars precedents cinematogràfics en contra, s'ha pogut fer un tomb a la seva (mala) imatge, gràcies als xicots de Hollywood. El cas de les orques és paradigmàtic: han passat de ser terribles "balenes assassines" a tendres i intel·ligents Willies que cal alliberar.

Qui sortirà, però, a la palestra a favor del tauró, la bèstia sanguinària immortalitzada al famós film de Steven Spielberg? Diem "tauró" i ja només pensem en aquella música, aquell cartell amb la mandíbula immensa que ascendia a devorar la pobra banyista en biquini. Ben mirat, difícilment trobarem més bon candidat a un urgent *lifting* mediàtic que aquest peix: al capdavant, la seva pinta de mala idea, la boca en posició amargant (ben contrària a la dels dofins, que, a més de ser mamífers, sempre ens sembla que somriuen) i tota plena de dents (tan punxegudes!) no acaben de facilitar la tasca de qui els volgués convertir en protagonistes d'una nissaga lacrimògena de cinema de crispetes i superació personal. I, tanmateix, veritablement els cal que comencem a mirar-nos-els amb uns altres ulls, que ens comencem a preocupar per la seva precària situació. A preocupar-nos-en seriosament.

La mar més perillosa. Ni el Pacífic tumultuós ni el Carib amb memòria de pirates. Resulta que la mar més perillosa per als taurons és la nostra dolça Mediterrània. És, de fet, el lloc del món on més amenaçada tenen la supervivència. És, més concretament, i segons que explicita l'organització internacional de conservació dels oceans i protecció d'espècies i ecosistemes marins, Oceana, "la regió de més risc a tot el món per als elasmobranquis (taurons i rajades), amb un 40% de les espècies en situació d'amenaçades en comparació amb el conjunt del planeta, on són el 17%".

Les dades són dràstiques i ens les resumeix un dels més destacats especialistes en taurons del país ("parlarem de taurons per a simplificar, però taurons, rajades i quimeres, que són els grups dels condirectis, tenen trets biològics força semblants", ens puntualitza de seguida). Gabriel Morey, que és membre del Grup d'Especialistes de Taurons de la Unió Internacional per a la Conservació de la Natura (IUCN), i que fa el seguiment científic de les reserves marines de les Illes Balears, ha participat en l'elaboració de les anomenades *llistes vermelles* dels elasmobranquis (dins els condirectis, el grup que formen taurons i rajades, peixos guitarra i peixos serra) de la Mediterrània i de l'Atlàntic oriental: "Sobre la base de tota la informació que es pugui compilar de cadascuna de les espècies que s'avaluen, es miraran trets biològics té cada espècie, quina àrea de distribució, etcètera. Això permet d'establir quines tendències de població hi ha. I determinar com han variat en el temps els índexs d'abundància d'aquestes espècies. Segons la magnitud d'aquest declivi, l'espècie és

EL TEMPS

WILDAID

El finning consisteix a tallar l'aleta del tauró i descartar la resta de l'animal, que és llançat a mar, incapaç de nedar. Els pescadors espanyols i portuguesos són, de la UE, els que més el practiquen, aprofitant-se d'una excepció de la llei europea que ho prohibeix.

catalogada 'en perill crític', 'en perill', 'vulnerable', etc.”.

D'entrada, les paraules de Morey descriuen amb mesura els resultats: “Hi ha un descens molt clar en la majoria d'espècies.” Quan exposa les dades queda explicitada la magnitud de la tragèdia: “Hi ha un treball molt interessant sobre els taurons a la Mediterrània que ha pogut tirar fins dos-cents anys enrere, gràcies a documents antics de captures, sobretot de taurons pelàgics, és a dir, oceànics —el marraix, el tauró blanc, el tauró martell...—, i s'ha constatat un declivi de més d'un 97%. És a dir, que de les espècies que es van poder avaluar, ara només n'hi ha un 3% de la població que hi havia fa dos-cents anys.”

I tot això perquè han hagut de compartir espai amb un depredador per al qual no estaven preparats: els humans.

Com més humans (més pesca, més urbanització a la costa, més contaminació, més degradació del seu hàbitat), menys taurons. I la Mediterrània és una mar molt humana.

Punxats, esclafats.. “Són animals que creixen molt a poc a poc —ens resumeix Gabriel Morey— que assoleixen la maduresa sexual a una edat relativament elevada. Esmercen molta energia en reproducció i tenen poca descendència. Com que, en general, tenen pocs depredadors, no necessiten una alta taxa de reproducció per a mantenir les poblacions.” Per tant, continua el biòleg, “quan introduïm un factor nou, que és la pesca, sobre aquestes poblacions, pateixen uns efectes devastadors. La seva estratègia no és capaç de fer front a aquesta nova taxa de mortalitat”. Hi ha

més perills, ens recorda, i la degradació del seu hàbitat no n'és pas un de menor, però el principal “és la pesca. No es recuperen. Se'n moren molts més que no en neixen i és molt difícil que les poblacions es recuperin.”

Hi ha, d'una banda, la pesca directa: l'elasmobranqui va molt sovint a parar als nostres plats encara que disfressat de noms diversos (que si mussola, que si solraig, que si agullat). A mesura que hem anat delmant unes altres espècies (tonyina i peix espasa), la carn de tauró ha anat guanyant interès comercial. I la seva pesca, que temps enrere podia ser complementària, comença a esdevenir central: segons dades d'Oceana, pràcticament el 70% de les captures dels palangrers de superfície de la UE (uns 200) són ara de taurons. És la maledicció de les aletes i aquella trista

E.I.U. OCEANA

A mesura que hem anat delmunt algunes altres espècies (tonyina i peix espasa), la carn de tauró ha guanyat interès comercial. És la maledicció de les aletes i aquella trista sopa oriental, però també del fish and chips anglès, de l'Schillerlocken alemany o del cazón andalús.

sopa oriental, sí. Però també la del *fish and chips* anglès, del *Schillerlocken* alemany, del *cazón* andalús i etcètera. O de l'esnobisme de certes "medicines tradicionals" o de la darrera moda en cosmètica, que ara resulta que reclama el fetge dels taurons d'aigües profundes per a treure'n oli, per a galindaines.

Si a tot plegat hi afegim la pesca diguem-ne *accidental*, i la destrossa del seu espai vital, n'obtenim una combinació amb resultat crític. D'aquí ve que la protecció sigui, a la pràctica, tal com destaca Gabriel Morey, "molt difícil". Una eina eficaç per a la protecció d'espècies amenaçades són les reserves marines, apunta Morey: "Però a un animal gran, amb un rang de moviments també molt gran, li serveix de ben poc una reserva marina al litoral". Fa una pausa: "S'han de prendre mesures de control

pesquer." Una altra pausa. "Jo sóc més partidari, però, de la prohibició total de capturar-ne."

També, continua l'expert, hi ha afectacions diferents "segons amb quin es capturen. Els palangrers, per exemple, que capturen un cinturó o un marraix, poden tallar el fil del palangre i deixarlos anar. Tenen una supervivència relativament elevada. Ara, en espècies de fons o de gran fons, com poden ser les rajades, que també perillen, això ja és molt més complicat". En aquest cas, entren en joc les barques d'arrossegament: "Les puguen de centenars de metres de fondària fins a dalt, esclafades i de tot. L'índex de supervivència és molt baix. Molt." A la pràctica, per tant, resulta que "implantar les mesures de protecció no és fàcil. Perquè tu dius 'no es pot capturar aquesta espècie de rajada', per

exemple. Però si es pesca amb la barca d'arrossegament allà on són, en queden afectades. I encara que després les descartin, realment les maten".

El cas és que, tal com constata Oceana, "l'amenaça número u al futur de les poblacions d'elasmobranquis és l'explotació pesquera". La sobrepesca és la causa de les greus davallades en les poblacions de taurons a tot el món.

I el cas és també que els cinc principals estats en la captura d'elasmobranquis són l'Índia, Indonèsia, Taiwan, Mèxic i l'estat espanyol. Si es comptabilitzés el conjunt de la Unió Europea, es convertiria en el segon estat en el trist rànquing de captura. I en aquest sentit cal destacar que, tal com denuncia sistemàticament Oceana, "les flotes de la UE capturen taurons fora d'Europa a l'empara de diversos marcs amb els

SIMON ROGERSON

D'esquerra a dreta, un tauró balena, un tauró martell i un gran tauró blanc. Segons Oceana, els principals estats responsables de la pesca d'elasmobranquis (taurons i rajades) són l'Índia, Indonèsia, Taiwan, Mèxic i l'estat espanyol. El quilo d'aleta de tauró es paga a 500 dòlars, o fins a 800 en

quals poden evadir la normativa pesquera de la UE", creen aliances amb empreses d'estats de fora de la UE, pesquen sota "banderes de conveniència", etc. Res de nou a l'oest o que no s'hagi practicat abans. Ara els ha tocat el rebre als taurons.

...i esquarterats vius. És una acció extremament cruel. Il·legal però encara practicada çà i lla, pel benefici

econòmic. En diuen *finning* (de l'anglès *fin*, 'aleta') i consisteix a tallar les aletes dels taurons i descartar la resta de l'animal, que sovint és llançat a mar bo i viu i incapaç de nedar ni de res. Així augmenta el nombre d'aletes que es poden transportar. I els beneficis, consegüentment. Sobre el paper, no es pot fer. I els vaixells han de declarar quants taurons han capturat. I ha de coincidir amb les aletes que se'n venen.

Només que les coses no solen anar així. Segons que denunciï des d'Oceana, "estudis sobre les quantitats d'aletes de tauró al mercat de Hong Kong mostren que els taurons i les aletes amb els quals s'hi comercia són quatre vegades superiors a les xifres que es declaren oficialment".

I tot perquè diu que la sopa d'aleta de tauró és un plat que atorga estatus. A la Xina, sobretot, tradicionalment

Ah, però hi ha taurons a la Mediterrània?

El primer obstacle amb què s'encaren aquests peixos especialíssims és el desconeixement. Pensar en taurons és, probablement i d'entrada, evocar mars per a nosaltres remotes. Però resulta que els tenim ben a prop: aquí mateix, a casa, a la transitada i humanitzada Mediterrània. O els hi teníem, almenys.

Ja sigui per a fer-hi estades de passada, ja sigui com a hàbitat permanent, a la nostra mar hi ha (o hi hauria d'haver) una vuitantena d'espècies de taurons i rajades, des del gran tauró pelegrí (*Cetorhinus maximus*), que s'alimenta de plàncton, fins a les petites mussoles (*Mustelus mustelus*, *Mustelus asterias*), la guilla de llarga cua (*Alopias vulpinus*), la soferta tintorera (*Prionace glauca*), el tauró gris (*Carcharhinus plumbeus*), el fosc (*Carcharhinus obscurus*), el dormilega (*Somniosus rostratus*), o el temut gran blanc (*Carcharodon carcharias*). Entre molts més.

El mes passat, la Unió Europea aprovava, dins l'anomenat Conveni de Barcelona, la protecció de deu espècies de taurons i rajades greument amenaçades a la Mediterrània. Ara que han passat a formar part d'aquest conveni, els estats els hauran d'atorgar la màxima protecció possible per tal de propiciar-ne la recuperació, "cosa que inclou controlar-ne o prohibir-ne la captura i la venda, prohibir de malmenar-ne

l'hàbitat i adoptar mesures per a la seva conservació i recuperació", apunten des d'Oceana.

Vet aquí els deu nous protegits:

■ **Galeorhinus galeus:** mussola caralló, caralló o ca marí (si en un altre temps va ser comuna a les aigües costaneres, actualment se n'ha constatat una severa disminució de la població: d'un 99,97% els darrers 25 anys).

■ **Isurus oxyrinchus:** solraig o marraix (també va ser comú, però actualment, i malgrat que és el tauró més ràpid de tots, pràcticament ha desaparegut d'algunes àrees, amb una greu disminució de la població: d'un 99,99% els darrers 135 anys).

■ **Lamna nasus:** marraix o tauló (en la mateixa situació que l'anterior).

■ **Leucoraja circularis:** rajada d'anells o menjamoixines (ja se n'ha detectat una reducció subs-

EL TEMPS

determinades èpoques. Pràcticament el 70% de les captures dels palangrers de superfície de la Unió Europea (uns 200) són ara de taurons, segons que denuncia Oceana.

ho era. Si cada vegada hi ha més gent que s'enfila a l'escalafó social i menjar aquesta sopa demostra aquesta escalada, la demanda de la macabra menja també creix. I els taurons són sacrificats a milions per a assortir el lucratiu mercat. El quilo d'aleta de tauró es paga a 500 dòlars, a 700, 800 segons el temps. Ell, el tauró, hi oposa les dents i la força, la velocitat: res a fer enfront de la tecnologia humana. El temible depredador, el

monstre que ens hem pintat a mida de les nostres pors, esdevé una presa indefensa i el fem avançar, inexorablement i ràpidament, pel camí de l'extinció.

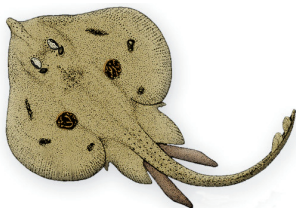
L'any 2008 es va estrenar *Sharkwater*, un documental filmat pel biòleg marí Rob Stewart precisament per a denunciar aquesta sanguinària pràctica: hi queden reflectits l'entramat d'interessos econòmics i les màfies que es lucren amb l'esquarterament dels taurons, i

s'hi mostren imatges difícils d'oblidar, bé del submarinista nedant tranquil·lament al costat dels bells esquals, bé de l'estesa de cossos trossets, d'animals moribunds i esquarterats o fatalment atrapats a les quilomètriques xarxes il·legals. O als també quilomètrics palangres, aquells fils plens d'hams llançats a veure què pica, siguin tortugues, taurons o qualsevol animal que agonitzarà engarfiat durant qui sap quant de temps.

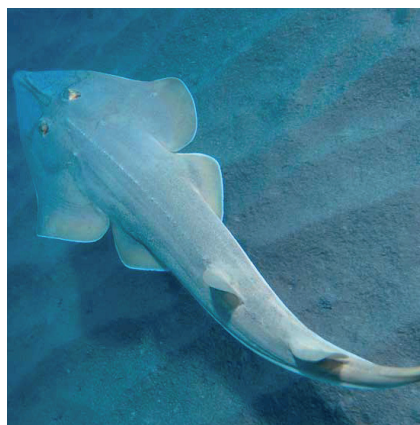
tancial en zones on era habitual, amb extincions locals).

■ **Leucoraja melitensis**: rajada maltesa (es considera en perill d'extinció imminent).

■ **Rhinobatos cemiculus i Rhinobatos rhinobatos**: aquestes guitarres o mantes pateixen el mateix mal (severa disminució del nombre i de l'àrea d'ocupació; hom ja les considera virtualment desaparegudes del nord de la Mediterrània).

■ **Sphyrna lewini, Sphyrna mokarran i Sphyrna zygaena**: taurons martell (severa disminució de la població).

Rob Stewart destacava, quan va presentar aquest seu treball, la necessitat de conèixer i entendre la vida que hi ha sota el mar. Com que no ho veiem, explicava, sembla que no hi passi res, allà, que tant ens faci. I oferia una inquietant imatge per a la reflexió: què pensariem, deia, si algú es dedicués a col·locar trampes (centenars, milers de trampes) als boscos i a les planes on quedessin atrapats fins a la mort tota classe de mamífers, femelles prenyades, cries, de tot. Óssos panda, també. Panteres. Linxs. La trampa no discrimina, és clar. Quan passariem a recollir el parament, els cossos de les espècies protegides haurien de quedar allà mateix perquè òbviament no es podrien comptabilitzar. I ja està. A preparar una altra estesa i qui dia passa any empeny.

Vet aquí la mar.

La bellesa del tauró. Són fruit d'una evolució d'èxit. D'un assoliment antic que s'ha demostrat efectiu. Els taurons ja solcaven la mar en el temps dels dinosaures (aleshores en una versió gegantina que es va permetre evolució) i els van sobreviure. Col·locats dalt de tot de la piràmide alimentària, amb el seu esquelet tot elàstic de cartillags, amb les aletes característiques i el cos aerodinàmic, amb les dents afilades (que es van substituint com en una cinta transportadora) o les boques immenses per a engolir plàncton, amb les obertures branquials i aquell especial sentit d'electrolocalització amb el qual detecten els petits camps magnètics que generen els éssers vius (el batec del cor, posem per cas), han colonitzat tota mena de mars i oceans.

Les 1.125 espècies d'elasmobranquis (dins el grup dels condrictis, que són els peixos amb l'esquelet fet de cartílag en comptes d'ossos rígids, els elasmobranquis són la subclasse que comparteixen taurons i rajades) s'han escampat per tot el món, des de les aigües càlides de corall fins a les fredes fondàries dels oceans, des de les zones costaneres fins a mar oberta, des de la superfície fins a les ben pregones profunditats (a més de 3.600 metres, es pot trobar el *Centrosymnus coelilepsis*), per mars i oceans o per alguns rius d'aigua dolça. I ho han fet armats amb els seus sis sentits (un olfacte i una vista agudíssims, una oïda sensible, el tacte per a detectar canvis de

Un tauró blanc de la Mediterrània. En 200 anys, la població de taurons de la nostra mar s'ha reduït d'un 97%.

pressió o de la direcció de l'aigua, el gust per a descartar possibles aliments que no tinguin prou greix, i aquell seu sentit afegit, l'electrolocalització, molt útil per a examinar el fons marí i trobar-hi preses amagades sota la sorra). I amb un cervell més complex que no semblava.

Hi ha força aspectes dels taurons que ofereixen sorpreses als investigadors. Se'n sap ben poc, al capdavant. I l'estudi no fa sinó sumar complexitat a la fascinació. Tal com expliciten des d'Oceana, i malgrat el mite que mostra els taurons com a màquines que només tenen "una única cosa al cap, estudis recents revelen que el complex comportament d'aquests animals va més enllà del mer instint caçador". De fet, continuen, "els taurons i les rajades tenen un dels cervells més grans que hi ha al món dels peixos. Els peixos martell (*Sphyrna spp.*) i la manta voladora (*M. birostris*) tenen el cervell més gran i complex de tots els elasmobranquis. S'ha descobert que moltes espècies són socials, es comuniquen mitjançant llenguatge corporal, viuen en grups i fins i tot cacen en manades".

Una mar sense taurons? D'entrada, podria semblar un lloc més segur: morta la cuca, mort el verí. Per què ens ha de preocupar que desapareguin aquestes bèsties mossegaires, doncs? Més tranquil quedaria el món, no?

Ultra l'extrem meliquisme d'aquest raonament, i ultra també el fet que ara ja sabem que, de taurons, n'hi ha de moltes

menes i totes allunyades de la imatge bastida a cop d'ignoràncies i estereotips, hi ha la constatació que aquests animals són una peça clau en l'equilibri del medi marí. Eliminar-los, per tant, ja sigui per revenja, per negoci o estultes ganes de fer-se el milhomes és un error que a tots ens pot costar molt car.

És fàcil de comprendre i ens ho explica nítidament Gabriel Morey: "Compleixen una funció a l'ecosistema. Sense ells, se'n produeix una alteració del funcionament i de l'estructura." Simplificadament i per exemple: un ecosistema coral·lí, on els taurons tigre mengen meros que mengen peixos lloro, que són herbívors i mengen les algues que hi ha als coralls. Si desapareixen els taurons, ningú no es menja els meros, n'augmenta la població, es mengen més peixos lloro, hi ha menys herbívors per a controlar les algues i aquestes ofeguen el corall. Ja hi ha parts del món (la costa atlàntica dels EUA) on la desaparició quasi total dels grans taurons (d'un 85%) ha afectat la indústria de les pesqueries: si no hi ha tants taurons, hi ha més rajades (ara hi creixen sense predadors) i menys cloïsses per a la manufactura (l'aliment preferit de les rajades). Elemental.

"L'eliminació dels taurons", recorden des d'Oceana, "desencadena efectes en cascada que deriven en esdeveniments complexos i inesperats".

Vejam si serem a temps d'aturar-ho.

Núria Cadenes